

MAURICE DUPUIS

Wat Pierre Kluyskens, meer dan een halve eeuw geleden, schreef over deze kunstenaar:

Toen vijf jaar geleden Maurice Dupuis, door de ouderdomsgrens getroffen, zijn ambt als conservator van ons Museum voor Schone Kunsten moest neerleggen, werd unaniem hulde gebracht aan de plichtsbewuste mens, die in de troebele oorlogsjaren als een “bonus pater familias” over onze kunstverzamelingen had gewaakt en ze ongedeerd voor onze stad had weten te bewaren.

Hulde werd ook gebracht aan zijn legendarische intuïtie en speurzinn, welke, samen met de wetenschappelijke kennis van wijlen professor Hulin de Loo, aan de basis lagen van zovele markante aankopen door het Museum en de “Vrienden van het Museum”.

Wanneer Dupuis op een openbare veiling verscheen, waren, ofschoon hij steeds op de laatste stoel van de laatste rij plaats nam, de ogen van alle liefhebbers op hem gericht, want het volstond hen te bemerken dat Dupuis, zij het ook maar éénmaal, voor een bepaald oud werk had geboden, om overtuigd te zijn van de echtheid en de waarde van het werk.

Men heeft op het ogenblik van zijn ambtsneerlegging vooral de nadruk gelegd op de kennis en de toewijding welke hij als conservator aan de dag had gelegd, en minder gesproken van de geniale schilder welke Dupuis is geweest.

Vandaag is hij langs de grote poort, met een belangrijk deel van zijn oeuvre, opnieuw zijn geliefd museum binnengetreden en het ogenblik is dan ook gekomen om bij het publiek dit werk in al zijn bewonderbare schakeringen te belichten.

Het groot publiek kent immers onvoldoende de schilderijen van Dupuis, doch men mag het er niet volledig verantwoordelijk voor stellen.

Dupuis heeft inderdaad maar zelden geëxposeerd en geeft hierbij een eerste les aan die talloze artiesten, die ons om het jaar hun mathematisch berekende en commercieel opgevatte productie komen voorschotelen, waarbij zij zich doorgaans tot vervelens toe herhalen.

De ware amateurs kenden echter het werk van Dupuis en gingen bij de meester aanbellen om hun keuze te doen, want in een openbare veiling bestond er weinig kans op een Dupuis de hand te kunnen leggen. Wie een Dupuis bezit, bezit een brok leven, een intieme vriend, waarvan hij zich niet wil ontdoen.

Het was dan ook in de verzameling van één dier liefhebbers of in een Vierjaarlijks Salon, dat men met het werk van Dupuis kennis moest maken.

Heden echter hebben zijn vrienden aan deze door de kunstenaar gewilde afzondering een einde gesteld en een retrospectieve tentoonstelling op touw gezet welke Maurice Dupuis aan onze bevolking zal veropenbaren.

Veropenbaring: geen ander woord kan worden gebruikt bij het zien van dit honderdtal doeken in vier zalen van ons museum. Veropenbaring voor de “zondagsamateer”, die week in, week uit, de expositiezalen der stad bezoekt en thans plots gebracht voor een ensemble zoals hij er de laatste jaren te Gent van geen levende kunstenaar te zien kreeg; veropenbaring ook voor de ware liefhebbers, voor degenen die het werk van Dupuis sinds ettelijke jaren kenden, maar nu overweldigd worden door dit ensemble dat door ieder doek het talent en de gave van de artiest uitbazuint; en veropenbaring wellicht ook voor de kunstenaar zelf, bij het zien van al die werken, verspreid over gans het land, en welke hij vandaag als kinderen terugvindt.

Men treedt de eerste zaal binnen en onmiddellijk krijgt men de indruk dat men er opgewacht wordt door vrienden, die men sedert zijn prilste jeugd kent, doch die ons met de jaren onverschillig waren geworden en die men thans terugvindt met een nieuwe uitdrukking, een nieuwe gemoedelijke uitstraling: zij zijn er allen op post, die voorwerpen uit het dagelijks leven, de tafel, de kachel, de huiskamer, dit hoekje van de keuken, die kast met een paar borden, dit brood, die vis of die hesp, en allen badend in die atmosfeer, die wijzelf af en toe nog eens aanvoelen wanneer wij ze in de eenzaamheid als getuigen van onze gedachten of dromen hebben genomen.

Maurice Dupuis integendeel schijnt nooit dit contact met die eenvoudige voorwerpen, met die huiselijke stemming te hebben verloren. Hij is niet elders de vreugde, het geluk gaan zoeken welke hij in die gesloten kring vinden kon. Hij opent geen venster op de natuur, op de buitenwereld, op de verre horizons. Het leven, het intense, stille maar volle leven speelt zich af tussen de vier muren van de huiskamer: wanneer hij in een zijner doeken een open raam schildert, dan houdt een wazige gordijn het felle buitenlicht, dat het stille, intieme leven zou storen, tegen.

Voor hem zijn die voorwerpen geen doodgewone voorwerpen, maar levende wezens die een ziel hebben en die langs het palet van de kunstenaar om kunnen spreken.

Die keukenkast met een stuk brood en een lucifertje zijn geen samenraapsel van banale voorwerpen; zij vertellen iets, zij zijn een moment, een toestand, een tafereel uit het leven; zij spreken van het eenvoudig, stil geluk, van de arbeid; zij spreken van de huisvrouw die ze daar heeft geplaatst, gebruikt, van het maal dat weldra de familie rond de tafel zal verenigen.

Die haring of die garnalen op een schotel, die hesp of die eenvoudige ajuinen zijn even dichtelijk als de zuiverste pastorale, omdat zij geschilderd zijn door

een kunstenaar die ze met oneindig veel liefde heeft gezien en weergegeven. Even dichtertlijk zijn die enkele rozen in een glas, op de werktafel, in het atelier, bij een oud schilderij. In de grijze atmosfeer der muren, midden de donkere voorwerpen, zijn zij die bloedrode of rozige vlek die geurende, uitbundige, jeugdige in de kleur wegsmeltende kreet van geluk, van geloof in het schone.

Bij het zien van deze stillevenen en interieurs denkt men onweerstaanbaar aan die andere dichter van het eenvoudige, dagelijkse leven, de nederige Chardin. Met hem mag Dupuis zeggen: "On se sert de couleurs, on peint avec le sentiment", men gebruikt kleuren, maar men schildert met het gevoel.

Chardin had ten andere meer dan een affiniteit met de grote Vlaamse schilders uit de XVIIe eeuw, doch ook hij vluchtte de theatrale, grootse voorstellingen van een Snyders b.v., het anecdotische van zovele schilders van stillevenen het pittoreske.

Dupuis vlucht eveneens de fastueuze constructie der stillevenen en het verhalend, petieterig detail. Hij blijft discreet, hij schikt de voorwerpen niet, doet aan geen literatuur, maar schildert ze zoals hij ze toevallig, in hun dichtertlijke eenvoud heeft ontdekt.

Hij mint ze te veel om ze te vervormen, hij is te artiest om ze te figneren, om het detail af te likken.

En toch ontbreekt niet het minste element: de voorwerpen zijn weergegeven met een onfeilbare zekerheid, met een ongelooflijke technische vaardigheid. Weinige kunstenaars bezitten tegenwoordig een dergelijk metier, een zo secure vakkennis.

En toch is het geen loutere werkelijkheid: het is duizendmaal meer, het is de waarheid, t.t.z. de werkelijkheid meer de ziel, de taal der dingen, een ziel en een taal die niet direct uitgedrukt, maar gesuggereerd worden. Men ziet niet het verschil tussen die voorwerpen zoals zij in de werkelijkheid bestaan en hun beeld op het doek, maar men voelt het onmiddellijk aan.

Men zou honderd fotografische reproducties of getrouwe kopijen van die voorwerpen, onverschillig voorbij gaan, maar wanneer zij door Dupuis zijn geschilderd moet men voor het doek blijven stilstaan, blijven luisteren naar dit eenvoudig, nederig ding, dat zoals Gezelle het zei, ook een taal en teken heeft.

Dupuis had de tijdstroom, de mode, de artistieke tendenzen kunnen volgen, doch hij bleef zichzelf. De ismen, de nieuw opkomende scholen of strekkingen hadden geen vat op hem, omdat hij te veel wist en voelde dat schilderen niet afhangt van een theorie, dat de kunstenaar slechts naar zijn ziel en temperament mag luisteren.

Hij heeft geen werken geschilderd die een kunstenaar liefst nadien zou willen

vernietigen.

Hij heeft buiten de tijd geschilderd zoals alle grootmeesters en die werken alleen blijven. Twee eeuwen geleden waren zijn doeken even actueel geweest als zij het nu zijn en binnen twee eeuwen zullen zijn. Hij heeft niemand nagebootst, niemand gecopieerd, doch hij is van de les, van de ondervinding en de geestelijke nalatenschap der grootmeesters doordrongen.

Bij dit werk denkt men aan Dupuis of Corot, bij gene aan Evenpoel, bij een ander nog aan Toulouse-Lautrec, Cézanne of zelfs Van Gogh, maar nooit is het meer dan die geestelijke verwantschap en solidariteit, die in de tijd geen grenzen kent en onze eeuw met de klassieke oudheid kan verbinden zoals de Middeleeuwen met de Renaissance.

Men wekt voor het oeuvre van Dupuis de grootste namen op en nooit nochtans valt de vergelijking in zijn nadeel uit. Hij is volledig als artiest: als techniek mag hij eenieder de les spellen, als colorist hebben weinigen een dergelijk gevoel van de kleurwaarden, als schepper is hij de delicaatste, de meest gevoelige.

Gans zijn werk, zijn stilleven, zijn stemmige gezichten van de Parijse boulevards, zijn interieurs, zijn portretten en genrestukken met zijn onderwerp, ermede een eindeloos genuanceerd dialoog revolutionair aandoen. Zijn schilderijen alleen moeten spreken, suggereren en evolueren. Hij wil bemind en begrepen worden, niet als persoon, maar in zijn oeuvre, en het publiek zal hem, door zijn bewondering aan dit werkt te betuigen, de enige hulde brengen welke hij verlangt.

Pierre Kluyskens